



TRANSPARENCY  
INTERNATIONAL  
BULGARIA

КАК СЕ РЪКОВОДИ  
И ФУНКЦИОНИРА  
ЦЕНТЪР ЗА ПРАВНА  
КОНСУЛТАЦИЯ НА ПОСТРАДАЛИ  
ОТ КОРУПЦИЯ



---

Инициативата се осъществява с финансовата подкрепа на Европейската комисия, програма „Превенция и противодействие на престъпността”,  
Home/2012/ISEC/AG

# КАК СЕ РЪКОВОДИ И ФУНКЦИОНИРА ЦЕНТЪР ЗА ПРАВНА КОНСУЛТАЦИЯ НА ПОСТРАДАЛИ ОТ КОРУПЦИЯ?

## ВЪВЕДЕНИЕ

Корупцията е една от най-сериозните заплахи за съвременното демократично общество. Тя разрушава върховенството на закона, подкопава доверието на гражданите в демократичните ценности и възпрепятства гражданското и икономическо развитие, като накърнява свободната конкуренция, пречи на икономическото развитие и спъва пазарното стопанство. Корупцията е заплаха за правовата държава, демокрацията и правата на човека

Проявите на корупцията разклащат усещането за държавност и доверието в държавните органи и органите на местно самоуправление; пораждаат чувство за социална несправедливост и неравенство; поставят под съмнение моралните устои на обществото и ценностната система на отделната личност и мотивира към демонстрация на незачитане на установения правов ред и добрите нрави.

Поради това днес е изключително важно да се полагат усилия към ограничаване на различните проявни форми на корупция. Постигането на какъвто и да било резултат в тази насока е невъзможно без обединяване на усилията на гражданите, неправителствения сектор и администрацията. Такава е и целта на Transparency International - да мобилизира структурите на гражданското общество, бизнеса, на представителите на академичните среди и публичните институции за ограничаване на корупцията на национално, регионално и международно равнище.

Ефективното противодействие на корупцията преминава задължително през промяна в обществените нагласи и възпитаване на нетърпимост и нулева толерантност към корупционни прояви, но и през възстановяване на чувството за справедливост в обществото. По този начин лицата, които са пострадали или свидетели на корупция могат да се убедят, че не са сами, че получават подкрепа от институциите и обществото като цяло в борбата си срещу нарушаването на закона, съответно – да действат и да мотивират и други лица да съдействат за сигнализиране, разкриване и доказване на корупцията. С това може да

бъде спрян процесът по насаждане на чувство за безнаказаност у лицата, склонни да престъпват закона.

Положителното решение и на един единствен случай би имало крайно благотворно въздействие върху средата в насока към укрепване демократичните ценности, възвръщането на доверието към институциите и възпитание на нетърпимост към корупцията.

Често усилията на гражданите не са достатъчни, за да се противодейства на явлението или да се ангажира вниманието на институциите. Тогава идва ролята на неправителствения сектор, който с акумулирания ресурс може да окаже подкрепа на гражданите, а също така и да популяризира проблемите и намерените решения.

Основната стратегическа цел на неправителствения сектор в цялост, и в частност на Transparency International, е да съдейства за укрепване на гражданското общество и за ограничаване на онези вредни за обществото явления, които поставят под съмнение демократичните ценности и функционирането на институциите. Тази цел може да бъде постигната както с мащабни инициативи, даване на гласност на проблемите и осветяване на корупцията по високите етажи на властта, така и като се помага на отделни граждани, решили да противодействат на корупцията и на нарушенията на закона като цяло.

Такава е и философията на инициативата на Transparency International за създаване на Центровете за правна консултация на пострадали от корупция – като се оказва помощ на конкретно пострадали от корупция лица да се съдейства да възстановяване на справедливостта в обществото. Това, на свой ред, води до укрепване капацитета на институциите, на неправителствения сектор и на обществото като цяло да противодейства на явлението в регионален, национален и глобален мащаб.

## ИСТОРИЯ НА ЦЕНТРОВЕТЕ

Центровете за правна консултация на пострадали от корупция са инициатива на Transparency International, в рамките на проект „Центрове за застъпничество и правна консултация в Централна и Източна Европа“, стартирал през 2003 година. Центровете представляват опит да се отговори на потребностите на гражданите от информация, която да им позволи да предприемат активни действия срещу различните форми на корупция.

Центровете за правна консултация на пострадали от корупция водят своето начало от една по-ранна инициатива на Transparency International – проекта „Антикорупционни ресурсни центрове“. Тези центрове представляват своеобразни информационни бази, чиято главна цел е събирането, обработката, съхранението и разпространението на актуална информация от национални и международни източници по проблеми, свързани с корупцията и борбата с нея в различни сфери на обществения живот и възможните начини за нейното ограничаване. В момента такива центрове са изградени в много от националните представителства на Transparency International по света и чрез тях граждани, неправителствени организации, експерти и представители на институциите имат достъп до книги, периодични издания и материали в печатен и в електронен формат, отнасящи се до различни проблеми, свързани с корупцията и борбата с нея в национален и световен мащаб.

Практиката на тези центрове е показала, че често пъти към Ресурсните и Информационните центрове в рамките на TI се обръщат граждани, свидетели или пострадали от случаи на корупция, които се нуждаят от експертна консултация и препоръка относно противодействието на корупционното поведение, компетентните държавни органи, механизмите и законовите процедури, свързани с подаването на жалби и пр.

Тези контакти и сигнали от страна на заинтересованата общественост дадоха основания за преосмисляне концепцията на Антикорупционните ресурсни центрове в посока към осигуряване на възможност за консултиране на гражданите, станали свидетели или пострадали от корупционни практики. В този смисъл, идеята за Центрове за правна консултация на пострадали от корупция се заражда като нова и по-пълна версия на Антикорупционните ресурсни центрове.

## **КАКВО Е СПЕЦИФИЧНОТО ПРИ ЦЕНТЪРА ЗА ПРАВНА КОНСУЛТАЦИЯ НА ПОСТРАДАЛИ ОТ КОРУПЦИЯ?**

Това, което отличава Центровете за правна консултация от много други сходни антикорупционни инициативи е, че Центровете активно търсят своите потребители. Дейността им е свързана с редица форми на мотивиране на гражданите в посока отстояване на активна гражданска позиция и противодействие на корупционните престъпления. Такива форми са:

- ✚ функциониране на безплатна телефонна линия за подаване на сигнали от граждани;
- ✚ предоставяне на безплатна правна помощ на гражданите;
- ✚ провеждане на активна кампания за популяризиране на Центровете – реклама, PR, разпространяване на стикери и брошури и други информационни материали;
- ✚ провеждане на социологически изследвания за отчитане нуждите на гражданите във връзка с работата на Центровете.

Първоначалните резултати от работата на Центровете показват, че избраните форми на мотивиране на гражданите към активно гражданско действие са полезни и ефективни. Гражданите наистина се ангажират активно с борбата с корупцията, когато им се осигури лесен, достъпен и сигурен механизъм за това. Така например, първите три създадени Центъра за правна консултация в ЦИЕ получават над 5 000 сигнала през първата година от своето функциониране.

През март 2005 година Transparency International организира провеждането на независим анализ на дейността и постигнатите от Центровете резултати. Според независимата оценка проектът се е оказал с „много по-голямо значение, отколкото дори TI е предполагал“. Според експертите „за TI е предизвикателство да намери начин за засилване и разширяване на концепцията за Центровете за застъпничество и правна консултация на пострадали от корупция. Центровете трябва да станат основата на ново поколение програми на TI“.

Анализът през 2005 година показва, че резултатите от работата на Центровете са впечатляващи. Нещо повече, проектът е особено ефективен от гледна точка на разходите за неговото осъществяване. В този контекст се преценява, че е изключително важно за цялостната антикорупционна стратегия на Transparency International (а и на всички организации на гражданското общество, заети в борбата с корупцията) да бъдат създадени по-голям брой подобни Центрове за правна консултация.

През изминалия период такива Центрове бяха създадени в редица държави от ЦИЕ и ЮИЕ: България, Чехия, Румъния, Азербайджан, Албания, Босна и Херцеговина, Хърватска, Чехия, Унгария, Латвия, Молдова, Черна гора, Сърбия, Гърция, Ирландия, Латвия и Люксембург. Те са част от организационната рамка на Transparency International и функционират като елемент от националните представителства на глобалната организация.

Продължаването на дейността на Центъра в България е част от инициатива „Говори на глас II – ангажираме на гражданите в противодействие на корупцията в Южна Европа“, която е основана на идеята за предаване на опита на вече функциониращи центрове в България и Румъния към новоизграждащи се в Кипър, Италия, Полша и Словения.

## **ИСТОРИЯ НА ЦЕНТЪРА ЗА ПРАВНА КОНСУЛТАЦИЯ В БЪЛГАРИЯ**

Българското представителство на Transparency International - Асоциация „Прозрачност без граници“, също е ангажирано с инициативата „Центрове за застъпничество и правна консултация в Централна и Източна Европа“.

В тази връзка през месец септември 2006 г. Асоциация „Прозрачност без граници“ създаде първия по рода си Център за правна консултация на пострадали от корупция в България.

При създаването на Центъра, Асоциация „Прозрачност без граници“ следва водещите подходи и модели за противодействие на корупцията, изработени в рамките на международната коалиция. Съобразен е и опитът на по-рано възникналите центрове в други страни – членки на ЕС. Същевременно, стандартите за работа на центрoвете са съобразени с особеностите на българската общественo-политическа действителност и със спецификите на българското законодателство.

Центърът функционира успешно вече осем години. За този период от време, в Центъра са постъпили общо 1295 сигнала от граждани, като спрямо всеки се подхожда индивидуално, ангажира се в действие необходимия ресурс за оказване на правна помощ и се оказва съдействие съобразно особеностите на конкретния казус.

Днес работата на Центъра може да се определи като успешна, но разбира се, има необходимост и потенциал за продължаване на работата и усилията за превенция и противодействие на нарушенията.

## **СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ НА ЦЕНТЪРА**

Целите на Центъра за правна консултация на пострадали от корупция към Асоциация „Прозрачност без граници“, се вписват рамката от цели, които самата организация си е поставила и преследва от създаването си до настоящия момент:

- ✚ укрепване на капацитета на гражданското общество да противодейства на корупцията;
- ✚ промяна в нагласите на гражданите в насока към изграждане на нетърпимост към всякакви прояви форми на корупция;
- ✚ ангажиране на всички държавни и обществени ресурси за привеждане в действие и ефективно функциониране на възможните законови механизми за противодействие на корупцията;
- ✚ интегриране на усилията на държавните институции, местните власти, частния сектор и медиите за провеждането на системни реформи и предприемане на конкретни действия срещу разпространението на корупцията в страната.

Тези цели Центърът се стреми да постигне чрез повишаване информираността на гражданите относно възможните механизми за противодействие на корупцията и чрез съдействие на пострадалите от корупционни практики така че да защитят своите права и законни интереси.

## КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ НА ЦЕНТЪРА

Пред Центъра са формулирани няколко конкретни цели:

- ✚ да съдейства за разясняване на понятието “корупция” сред широката общественост;
- ✚ да допринесе за разпознаване и разграничение между правонарушенията с корупционен характер и останалите възможни видове общественоопасни деяния;
- ✚ да разяснява на гражданите, потърсили съдействие от Центъра, какви са възможностите им, предоставени им по закон, да защитават правата и законните си интереси, и в частност – да противодействат на конкретни корупционни практики, от които са пострадали или на които са станали свидетели;
- ✚ да подпомага гражданите, обърнали се за съдействие към Центъра, при събиране на необходимите им документи и други данни, подкрепящи изнесеното в сигналите им за корупционни правонарушения;
- ✚ да съдейства на гражданите при квалифициране на корупционното правонарушение и при подготовката на сигнала им за отнасяне до компетентния да се произнесе държавен орган;

- ✚ да провежда застъпнически кампании пред компетентните държавни органи по сигнали, изпратени до тях със съдействието на Центъра, и да следи за развитието и разрешаването им;
- ✚ да събира, обобщава и анализира данните от постъпилите сигнали;
- ✚ да набелязва рисковите зони за възникване на корупционни практики в публичния сектор и да предлага мерки за ограничаването им;
- ✚ да оказва правна помощ на гражданите, обърнали се за съдействие към Центъра, и в други случаи, които не са свързани с осъществено корупционно правонарушение, но имат отношение към ефективното, прозрачно и отчетно функциониране на институциите, при възможност за подобна помощ.

## КАК ФУНКЦИОНИРА ЦЕНТЪРЪТ?

### РЕСУРСНА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

За ефективното функциониране на Центъра за правна консултация на пострадали от корупция е от съществено значение от една страна, осигуряването на неговата независимост от държавните органи, а от друга – привличането на обективни, добросъвестни, доказали се в обществото и доказали съпричастността си към каузата на Асоциацията експерти.

Добрата ресурсна и експертна обезпеченост на Център, наред с прецизното определяне на неговия мандат и правомощия, е гаранция за ефективното му функциониране и постигане на предварително заявените цели.

### ФИНАНСИРАНЕ

Както всяка друга инициатива, създадена в обществен интерес, така и Центровете за правна консултация на пострадали от корупция е необходимо да бъдат финансово обезпечени. Доколкото Центърът за пострадали от корупция, изграден от ТІ България вече функционира, към настоящия момент е необходимо да се обезпечи продължаване на неговата дейност във времето, тъй като преустановяването на работата му



поради недостиг на средства би довело до загуба на доверие и авторитет към Центъра.

За да съществува подобен Център, са необходими следните ресурси:

- ✚ възнаграждения на заетите в екипа;
- ✚ обучение и повишаване на квалификацията на екипа;
- ✚ поддръжка на безплатната телефонна линия;
- ✚ поддръжка на приемна за граждани;
- ✚ поддръжка на база-данни и интернет страница на Центъра;
- ✚ реклама и анонсиране на дейността, в т.ч. и чрез организиране на пресконференции;
- ✚ провеждане на обществени застъпнически кампании;
- ✚ посещение на вече съществуващи Центрове с подобен предмет на дейност в страната и чужбина и за участие в конференции и обучителни семинари;
- ✚ посрещане на пътните разноски на граждани, поканени на правна консултация в Центъра;
- ✚ превод на чуждоезични материали.

Предвид посочените специфични характеристики на дейността на Центъра, най-удачно е финансирането на Центъра да се осъществява от:

- ✚ донори и донорски програми;
- ✚ дарители.

Концепцията на Центъра за правна консултация на пострадали от корупция е сравнително гъвкава що се отнася до привличане на донори, когато това е в обществен интерес, но не и когато това ще доведе до промяна в целите на Центъра или до попадането му в зависимост от чужди интереси.

## **БЕЗПЛАТНА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ПРИЕМАНЕ НА СИГНАЛИ**

Централен компонент в изграждането и ефективното функциониране на Центъра за правна консултация на пострадали от корупция е безплатната телефонна линия за подаване на сигнали от граждани. По този начин в Центъра постъпват основната част от сигналите на гражданите.

Така например, в Центъра за правна консултация в България функционира безплатна телефонна линия 0800 11 224, която е изградена по договор с “Българска телекомуникационна компания” (БТК ЕАД),

която е доставчик на подобен тип услуги в страната. Услугата, предлагана от БТК се нарича "Зелен телефон 0800". Тя включва изграждане на телефонен пост с единен номер за цялата територия на страната от типа "0800 1x xxx", повикванията към който са за сметка на заявителя на услугата, а не на гражданина. Крайните потребители на Центъра за правна консултация, т.е. гражданите и фирмите, не заплащат за проведения разговор.

Заплащането за организиране и ползване на услугата "Зелен телефон 0800" става еднократно (цената за организиране на услугата) и месечно (абонаментна цена за поддържане на услугата; за проведените телефонни повиквания/разговори към услугата от крайните потребители на услугата; за ползвани допълнителни услуги към "Зелен телефон 0800").

Телефонните повиквания/разговори към услугата "Зелен телефон 0800" се отчитат на минута и се заплащат от заявителя на услугата, в съответствие с тяхната продължителност и произход. Отчитането и регистрирането на повикванията/разговорите се извършва от регистриращи системи на БТК. Телефонните повиквания от потребители, които са абонати на цифрови автоматични телефонни централи и аналогови автоматични телефонни централи с капацитет над 10 000 поста, към услугата "Зелен телефон 0800" не се таксуват, а повикванията към същата услуга за всички останали потребители се таксуват с един импулс, независимо от продължителността и зоната за разстояние. Телефонните повиквания/разговорите към услугата "Зелен телефон 0800", от крайни потребители свързани към мрежите на чуждестранни оператори се заплащат изцяло от съответния краен потребител, поради което абонатът (потребителят) на услугата (в случая Центъра за правна консултация) не дължи плащане.

Възможно е организацията, която поддържа Център за правна консултация да поиска изключване на повиквания към безплатната телефонна линия от абонати на мобилни телефонни оператори или на оператори от чужбина, така че да се гарантира достъп до телефонната линия 0800 към Центъра само на аналогови и цифрови телефонни централи в страната, като по този начин се избегне таксуване на краен потребител.

Потребителят на услугата - Центърът за правна консултация на пострадали от корупция – периодично получава от БТК информация за трафичния интерес по направления и дестинации към номера за

достъп 0800 11 224. Потребителят няма право да променя съдържанието, предназначението и организацията на услугата без предварително писмено споразумение с БТК, както и да преотстъпва на трети лица телефонните постове/линии, открити на негово име, както и номера за достъп до услугата "Зелен телефон 0800" за организиране на същата или подобна услуга, или за извършване на друга дейност.

Принципът за работа на телефонната линия е следният:

- ✚ телефонната линия е достъпна от всички видове телефонни постове в страната (мобилни, цифрови, аналогови);
- ✚ в Центъра е инсталиран телефонен секретар, работещ извън работното време на Центъра, на който могат денонощно да постъпват сигнали;
- ✚ базата данни с информация за регистрираните сигнали е лесно достъпна за приемащите обаждането;
- ✚ Центърът да разполага с изчерпателен указател на партньорски организации, държавни институции, други подобни центрове и т.н.

## ПРИЕМНА ЗА ГРАЖДАНИ

За провеждане на правна консултация с гражданите, обърнали се за съдействие към Центъра, е оборудвана приемна, която отговаря на следните условия:

- ✚ състои се от помещение, в което гражданите могат да изчакат реда си за среща с правния консултант, и помещение за лична среща, което да позволява провеждането на конфиденциален разговор между гражданина и правния консултант;
- ✚ помещението за лична среща да позволява удобното и необезпокоявано разполагане на гражданина и правния консултант и спокойното запознаване на консултанта с предоставените му от гражданина материали и ангажирането на становище по случая;
- ✚ помещението за лична среща да е оборудвано с компютърна техника, която да позволява работа по евентуалната жалба на гражданина в хода на разговора с правния консултант.

Приемната е разположена на удобно за гражданите място от гледна точка на транспортната инфраструктура на града, в непосредствена близост до метростанция.

## РЕКЛАМНА КАМПАНИЯ

За ефективното функциониране на Центъра е необходимо широкото му популяризиране сред обществеността. Само по този начин информацията за неговите мандат и правомощия ще достигне до по-широк кръг лица. Това ще позволи Центърът да работи по по-голям брой сигнали и в крайна сметка – ще увеличи влиянието му и възможността му да провежда по-успешно застъпнически кампании.

За ефективното провеждане на рекламна кампания на Центъра се използват следните правила и се осъществяват следните дейности:

- ✚ формулирано се ясно и точно рекламно послание (например: “Обадете се ако сте жертва или свидетел на корупция”);
- ✚ всяко участие на служители на Центъра в медиите е насочено и към популяризирането на дейността му, дори конкретната тема да не касае Центъра;
- ✚ банер с номера на горещата телефонна линия на Центъра се излага на всяка пресконференция на организацията, дори да не е пряко свързана с дейността на Центъра;
- ✚ до медиите редовно се разпространяват интересни, атрактивни и лесно достъпни за широката общественост съобщения, в които наред със статистиката и успешните случаи на Центъра се рекламира номерът на горещата телефонна линия;
- ✚ Центърът се рекламира и в хода на съвместни проекти с други организации;
- ✚ след всяка рекламна кампания се проследяват получените сигнали и при необходимост рекламната стратегия се адаптира съобразно получените резултатите.

Възможните начини за популяризиране на Центъра са:

- ✚ телевизионни и радио реклами;
- ✚ участие в телевизионни и радио предавания;
- ✚ интервюта в периодичния печат;
- ✚ демонстрация на работата на Центъра на живо;
- ✚ разпространяване на флаери, стикери, постери и брошури;

- ✚ изработване на рекламни материали с посланието на Центъра.

## УПРАВЛЕНИЕ НА ЦЕНТЪРА

### ЕКИП

От голямо значение за нормалното и ефективно функциониране на Центъра за правна консултация на пострадали от корупция е екипът, който обезпечавя дейността му. В оптималния си вариант той се състои от:

- ✚ координатор на проекта;
- ✚ правен консултант – юрист;
- ✚ служител на Центъра, който приема сигнали.

Изискванията към служителите на Центъра са да имат висше образование (за правния консултант – висше юридическо образование), да имат чисто съдебно минало, да владеят поне един западен език, да имат компютърни умения. Важно е също така да имат умения за анализиране и систематизиране, да са комуникативни, прецизни и внимателни към детайлите, да умеят да работят под напрежение и в извънредни часове.

Координаторът има следните правомощия:

- ✚ осигурява логистично функционирането на Центъра;
- ✚ управлява административните и финансовите ресурси на проекта;
- ✚ поддържа комуникация с донорските организации;
- ✚ изготвя периодични доклади за развитието на Центъра.

Лицето, което приема сигналите, постъпващи в центъра (може да съвпада с координатора на проекта или не, в зависимост от ресурсите), има следните функции:

- ✚ приема сигналите на гражданите;
- ✚ извършва първоначална преценка дали постъпилите сигнали попадат в мандата на Центъра;
- ✚ насочват към правния консултант случаите, които преценява, че влизат в обхвата на дейност на Центъра;
- ✚ предоставя информация, отнасяща се до приемните часове на Центъра, дейността на правния консултант и процедурата за регистриране на жалби и сигнали;

- ✚ организира срещите след обсъждане с правния консултант;
- ✚ документира всеки постъпил в Центъра сигнал;
- ✚ обслужва постъпващата и изходящата поща;
- ✚ дава предложения за подобряване дейността на Центъра;
- ✚ съблюдава правилата за действие и осъвременява софтуерната програма за управление на документацията;
- ✚ изпълняват други дейности в изпълнение на поставените им задачи.

Задълженията на правния консултант са:

- ✚ да взема решения за подхода при класифициране и разрешаване на постъпилите случаи;
- ✚ да анализира и предлага случаите, които ще се консултират и монитират;
- ✚ да провежда правни консултации;
- ✚ да предлага, съставя и подписва, заедно с координатора на Центъра, писма за препращане на случаи към партньорите на Центъра за правна консултация на пострадали от корупция;
- ✚ да прави предложения за подобряване дейността на Центъра, преразглеждане на вътрешните процедури и осъвременяване на софтуерната програма за управление на документацията.

При разрастване дейността на Центъра, в екипа му биха могли да се включат още PR-специалист, компютърен специалист и доброволци за работа на безплатната телефонна линия.

Служителите на Центъра за правна консултация на пострадали от корупция прилагат в дейността си следните етични правила:

- ✚ винаги се отнасят любезно с всички граждани и потенциални потребители на услугите на Центъра;
- ✚ винаги използват приветлив и любезен тон, дори и в случаите, в които потенциалният потребител на услуги (гражданин или представител на юридическо лице) е напрегнат или недружелюбен;
- ✚ оказват помощ на потребителите по професионален/отговорен начин;
- ✚ не се ръководят от предразсъдъци, които биха могли да навредят на репутацията на Центъра;
- ✚ избягват използването на логото на Центъра и/или на ТІ за лични цели;

- ✚ избягват публичното разпространение на информация по случаи, по които работи Центъра;
- ✚ спазват правилата за поверителност;
- ✚ избягват даването на необмислени обещания за разрешаване на случаи;
- ✚ с поведението си не обезкуражават потенциални потребители да използват услугите на Центъра;
- ✚ не създават лични контакти с граждани и избягват да предават официални писма и да насрочват дати за срещи без преди това да уведомят координатора на Центъра или изпълнителния директор на ТІ.

## ДОКУМЕНТАЦИЯ

Особено важно за дейността на Центъра е събирането и организирането на информацията да се прави систематично както в електронен вид, така и на хартиен носител.

Целият документооборот на Центъра се отразява в електронна база данни, достъпна единствено за служителите на Центъра. Наред с цялата информация по наличните случаи в базата данни е предвидена възможност за търсене на определени случаи по зададени параметри, както и възможност за извадки от случаите по обществени сектори и институции.

Всеки сигнал, постъпващ в Центъра, по телефон или по факс, по пощата или по e-mail, се отразява в базата данни по реда на постъпването му. Там се отразяват и предприетите действия по сигнала, както и кореспонденцията с институциите.

Постъпилите сигнали и документи от гражданите се съхраняват в отделни класьори, като се вземат мерки за опазването им. Не се събират и съхраняват оригинали на документи.

Центърът за правна консултация на пострадали от корупция към Асоциация “Прозрачност без граници” събира и обработва личните данни законосъобразно, добросъвестно и в съответствие с действащото законодателство. Информацията се събира за конкретни, точно определени и законни цели и не се обработва допълнително по начин, несъвместим с тях. Когато е необходимо се извършва допълнително обработване на личните данни за исторически, статистически или научни

цели, като при всички случаи се осигурява подходяща защита, и се гарантира, че данните не се обработват с друго предназначение.

Личната информация се поддържа във вид, който позволява идентифициране на съответните физически лица за период не по-дълъг от необходимия за целите, за които тези данни се обработват. Личните данни, които ще се съхраняват за по-дълъг период за исторически, статистически или научни цели, се поддържат във вид, непозволяващ идентифицирането на физическите лица.

Разкриването на самоличността на подалия сигнала пред съответния държавен орган се извършва само след негово изрично съгласие.

## ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТТА

Центърът за правна консултация на пострадали от корупция, създаден към Асоциация „Прозрачност без граници“, функционира въз основа на ясно установени правила относно неговите правомощия. Тези правила са публично оповестени и са предварително известни на гражданите, чрез публикуването им на интернет-страницата на Асоциация „Прозрачност без граници“ и в медиите, които очертават и неговите правомощия.

Предварителното формулиране на правомощията на Центъра, от една страна, улеснява служителите му при работата с гражданите, като поставя точни рамки на провеждането на правна консултация и подбора на случаите, по които се предприемат конкретни действия, а от друга – предпазва гражданите, обърнали се за съдействие към Центъра, от неправилни представи за функционирането му и от нереалистични очаквания към служителите му.

## МАНДАТ

В правомощията на Центъра за правна консултация на пострадали от корупция влиза предоставянето на правна консултация на граждани по случаи, които отговарят едновременно на следните няколко условия:

**1. В сигнала се съдържат данни за осъществено правонарушение с корупционен произход.**



Преценката дали посочените от гражданите правонарушения са корупционни, се извършва въз основа на възприетата от Асоциация „Прозрачност без граници” собствена дефиниция за корупция. Това е всяко ненадлежно изпълнение на задълженията по служба на едно лице, насочено пряко или косвено към извличане на каквато и да било облага.




Центърът предоставя правна консултация на лица, пострадали или станали свидетели на корупционно поведение, както в случаите, в които това поведение се е изразило в осъществяване на корупционно престъпление, така и когато деянието не разкрива достатъчно висока степен на обществена опасност, която да обуслови инкриминирането му, поради което е въздигнато в състав на административно нарушение или на дисциплинарна простъпка.

В случай, че гражданинът отнесе до Центъра сигнал, в който не се съдържат данни за корупционно правонарушение, правна консултация не се отказва, а също се предоставя в пълния, възможен обем.

**2. По случая не е постановен съдебен акт по съществото на спора или е налице неприключило производство пред съд или друг компетентен орган.**

Отнасяйки случая до компетентната институция, гражданинът е упражнил в пълен обем правото си на защита. Ето защо и намесата на Центъра в тези случаи не е необходима, нито би била ефективна. Освен това служителите на Центъра за правна консултация не могат да осъществяват процесуално представителство на гражданите пред правоохранителните институции и не могат да се запознават с материали по дела и преписки, които да им позволят да ангажират становище по същество на постъпилния сигнал.

Исключения се допускат в следните случаи:

-  когато съдът е отказал да приеме делото за разглеждане като неподведомствено му и съществува друг орган, компетентен да се произнесе по сигнала;
-  когато постановеният съдебен акт не е по съществото на делото или не касае всички елементи на изнесеното в сигнала;
-  за да се подпомогне гражданинът да прецени кои от материалите, с които разполага, да представи като доказателства в хода на висящото съдебно производство или какви доказателства да поиска да бъдат събрани служебно от съда;

- ✚ за да се подпомогне гражданинът да обжалва актовете, които смята, че накърняват правата и законните му интереси;
- ✚ за да се укаже на гражданина какъв е редът за ползване на безплатно процесуално представителство в случай че няма възможност да упълномощи лице, упражняващо адвокатска професия, а желае да бъде представлявано от такова в съда.

### **3. Подалото сигнала лице изнесе данни относно самоличността си.**

Готовността на гражданина да разкрие самоличността си пред служителите на Центъра е необходимо условие за продължаване работата по сигнала след първоначалното му отчитане от стажант-юриста. И това е така по следните съображения: първо – правният консултант не може да насрочи и проведе среща с неизвестно за него лице; второ – поради липсата на разследващи правомощия служителите на Центъра не могат да проведат дирене относно съответствието на изнесеното в анонимния сигнал с обективната действителност и трето – евентуална жалба, за изготвянето на която Центърът ще окаже помощ, следва да изхожда от гражданина, подал сигнала, а не от служител на Центъра.

Необходимостта гражданинът да разкрие самоличността си пред служителите на Центъра следва да му бъде разяснена при първия му контакт с Центъра, като, в случай че не е взел решение в тази насока, следва да му бъде предоставена възможност да сезира повторно Центъра.

Следва да се отбележи, че и при наличие на посочените по-горе кумулативни предпоставки, Центърът за правна консултация може да откаже съдействие, в случай че гражданинът:

- ✚ пропуска срещи с правния консултант или не предоставя необходимите сведения за провеждане на консултация;
- ✚ проявява агресивно поведение;
- ✚ не се съобразява с условията, поставени за провеждане на сътрудничеството;
- ✚ използва името на Центъра без знанието или съгласието на служителите му;
- ✚ представи своя случай пред медиите, докато се провежда консултация по него.

## ПРАВОМОЩИЯ

Правомощията по същество на постъпилите сигнал се осъществяват от правния консултант, подпомаган от служителите на Центъра.

В случай, че сигналът попада в мандата на Центъра, правният консултант разполага със следните правомощия, заедно или поотделно:

1. Да разясни на гражданина възможностите, предоставени му по закон, за да защити правата и законните си интереси и/или да сезира компетентните държавни. В рамките на това си правомощие, правният консултант следва да:

- ✚ разграничи елементите на корупционното правонарушение сред общия обем от информация, изнесена от гражданина;
- ✚ квалифицира корупционното правонарушение – дали осъществява състав на престъпление, на административно нарушение, на дисциплинарна простъпка или не е въздигнато в такива;
- ✚ посочи на гражданина компетентния да разгледа случая и да се произнесе с окончателен правоохранителен акт по него държавен орган;
- ✚ разясни на гражданина сроковете, в които може да бъде сезиран надлежно компетентният държавен орган, ако има такива;
- ✚ разясни на гражданина характера и елементите на производството, в рамките на което компетентния държавен орган постановява крайния си правоохранителен акт;
- ✚ разясни правата и задълженията на гражданина в рамките на това производство.

2. В случай че гражданинът не е изготвил проект за жалба /молба, сигнал/ до компетентния държавен орган, правният консултант му съдейства при изготвянето ѝ, като:

- ✚ му помага да адресира правилно жалбата си и да му съобщят точния адрес за кореспонденция с компетентния държавен орган;
- ✚ го уведомява за задължителните реквизити на жалбата, в случай че такива се изискват по закон;
- ✚ му посочва кои от данните, с които разполага, е добре да бъдат включени в обстоятелствената част на жалбата, като ги подкрепят с юридически прецизни изрази средства и силна

аргументация, както и кои от материалите, с които разполага, следва да се включат като приложения към жалбата му;

- ✚ формулира юридически прецизно исканията на гражданина до компетентния държавен орган;
- ✚ осигурява подписването на жалбата от самия гражданин, а не от служител на Центъра;
- ✚ разработва придружително писмо за подкрепа, в което да пояснят, че гражданинът се е възползвал от услугите на Центъра.

**3.** В случай че гражданинът е изготвил проект за жалба /молба, сигнал/ до компетентния държавен орган, правният консултант следва да:

- ✚ извърши проверка дали жалбата е адресирана правилно и съдържа ли необходимите по закон реквизити;
- ✚ подпомогне гражданина да прецени доколко изработената жалба е възможно да бъде подадена до съответната институция и доколко подлежи на допълнително усъвършенстване посредством съвети от юридическо естество;
- ✚ съдейства на гражданина при идентифицирането на евентуални пропуски в правната аргументация на жалбата и да предложат възможни решения за тяхното преодоляване;
- ✚ осигури подписването на жалбата от самия гражданин, а не от служител на Центъра;
- ✚ разработи придружително писмо за подкрепа, в което да пояснят, че гражданинът се е възползвал от услугите на Центъра.

Според конкретиката на случая, информацията по т. 1 – 3 може да се предостави непосредствено в хода на лична среща с правния консултант или в писмо до гражданина. Възможно е да се използва и комплексен подход – информация, предоставена по време на лична среща да се установи впоследствие и в писмен вид, удобен за съхранение на информация за неограничен период от време.

## ОГРАНИЧЕНИЯ

Ограниченията на мандата на Центъра са следните:

- ✚ Центърът не осъществява разследване по сигналите на гражданите, обърнали се за съдействие към него. За

разследване се счита набавянето на документи от трети лица и/или снемането на обяснения от такива.

- ✚ Центърът и неговите служители не осъществяват процесуално представителство на гражданите пред съда или други правоохранителни институции.
- ✚ Центърът не препоръчва на гражданите адвокати поименно, които биха могли да осъществят процесуално представителство.
- ✚ Центърът не подава документи и не участва в съдебни или административни процедури от името на гражданите, обърнали се за съдействие към него;
- ✚ Центърът не издава документи, с които да потвърди съществуването или липсата на корупционно правонарушение.
- ✚ Центърът не предприема кампании срещу отделни индивиди или институции.

## ПРАВНА КОНСУЛТАЦИЯ

Предоставянето на правна консултация на граждани – пострадали или свидетели на корупция, е същинската функция на Центъра за правна консултация на пострадали от корупция.

Правна консултация може да се предоставя както на физически, така и на юридически лица.

Процедурата за предоставяне на правна консултация е следната.

### 1. Сезиране на Центъра

Безусловна предпоставка за ангажиране ресурсите на Центъра за правна консултация на пострадали от корупция е, същият да бъде надлежно сезиран от конкретно лице или група лица. Това може да стане по някои от следните начини:

- ✚ на откритата от Асоциация “Прозрачност без граници” безплатна телефонна линия с номер 080011224, функционираща всеки работен ден от 9,30 ч. до 17,30 ч.
- ✚ он-лайн, чрез формуляр на интернет-страницата на Центъра (подстраница към страницата на Transparency International – Bulgaria), в който е необходимо да бъдат въведени име, адрес и телефон на гражданина, кратко описание на случая и сектора, в който се е осъществило корупционното поведение;

- ✚ по e-mail;
- ✚ по факс;
- ✚ по пощата, на специално откритата от Асоциация “Прозрачност без граници” пощенска кутия с адрес: гр. София 1000, п.к. 72.

Последващата комуникация на служителите на Центъра с гражданина се осъществява по първоначално избрания от него начин на сезиране на Центъра, освен ако изрично не е посочил друго. На сигналите, изпратени до Центъра по пощата, задължително се отговаря в писмен вид.

## **2. Първоначална обработка на сигнала.**

Сигналите на гражданите до Центъра за правна консултация на пострадали от корупция се приемат първоначално от лицето, изрично натоварено с тази функция. Въз основа на първичната информация, получена от гражданите по телефона и/или в писмен вид, то извършва преценка възможно ли е случаят да попада в мандата на Центъра, или не, без да се ангажира с окончателно и неотменно становище по този въпрос.

Няколко са възможните линии на поведение на стажант-юриста при приемането на сигнал:

- ✚ ако гражданинът се интересува от начина, по който може да предостави информация на Центъра, му се разяснява възможностите за това и му се оказва помощ да избере най-подходящия за него, с оглед възможностите, с които разполага и сроковете за обработка на сигнала;
- ✚ ако гражданинът желае да получи повече информация за дейността на Центъра, му предоставя исканата информация и му разяснява правилата за функциониране на Центъра;
- ✚ ако гражданинът желае да осъществи лична среща с правния екип, му се разяснява процедурата по обработка на сигнала;
- ✚ ако гражданинът желае да изложи фактологията на случая и исканията си, се изслушва внимателно и при необходимост – се задават уточняващи въпроси, ако сигналът е приет по телефона, или се прави запитване за допълнителна информация.

Всеки сигнал, получен по някой от посочените по-горе начини, дори в него да не се съдържат каквито и да било сведения или искания,

задължително се документира и се докладва на правния консултант за становище.

Правният консултант задължително се запознава с всеки регистриран сигнал и то в най-кратки срокове след постъпване на сигнала.

В случай че подадената от гражданина информация не е достатъчна, за да позволи формулиране на окончателно становище дали сигналът попада в мандата на Центъра, или не, правният консултант иска допълнителна информация от гражданина. Правният консултант може и лично да се свърже с гражданина, за да получи необходимата му информация.

В случай че сигналът не попада в мандата на Центъра, до гражданина се изготвя писмо, в което бива уведомяван за причините, поради които сигналът му не може да бъде разгледан и за възможностите да защити правата и законните си интереси, предвидени в закона.

В случай че сигналът попада в мандата на Центъра, правният консултант предоставя правна консултация в пълния възможен обем.

### **3. Правна консултация**

Правната консултация представлява предоставяне на правен съвет по случая, отнесен на вниманието на Центъра, съобразно правомощията на правния консултант, посочени по-горе.

Правната консултация се дава в хода на лична среща с правния консултант, по телефона, чрез размяна на кореспонденция или по друг подходящ начин.

Правната консултация чрез лична среща се провежда по седалището на Центъра, в предварително обявеното му работно време, като денят и часът на срещата се определят по споразумение между гражданина и правния консултант. По един сигнал могат да се проведат и повече от една лични срещи или размяна на кореспонденция/разговори, ако са необходими на правния консултант да се запознае задълбочено със случая, да формира становището си по него и да го разясни на гражданина.

В случай че в хода на правната консултация се разкрият данни за осъществено корупционно престъпление, консултацията продължава само след подписване на споразумение за поверителност с гражданина. Подписването му не е задължително само когато тази информация е

послужила за развитието на случая или когато е била оповестена публично.

#### **4. Приключване работата по сигнала**

Центърът не продължава работата си по постъпилите сигнали, когато:

- ✚ сигналът не попада в мандата на центъра;
- ✚ подалото сигнала лице не изнася данни за самоличността си;
- ✚ гражданинът не изразява готовност да отнесе сигнала до компетентната държавна институция;
- ✚ по вина на гражданина бъдат пропуснати сроковете за сезиране на компетентния орган;
- ✚ гражданинът не се явява на насрочените консултации, без да посочи уважителни причини;
- ✚ гражданинът изразява несъгласие с изводите и препоръките на правния консултант;
- ✚ гражданинът не спазва правилата за дейност на Центъра;
- ✚ възможността компетентният държавен орган да се произнесе по същество на случая се погаси.

Разглеждането на сигнала може да бъде възобновено, в случай че:

- ✚ гражданинът предостави нови данни или доказателства по случая, които променят насочеността му и същият все още не е отнесен към компетентния държавен орган;
- ✚ компетентният държавен орган неоснователно откаже да разгледа случая. Центърът за правна консултация на пострадали от корупция не разглежда случаи, по които вече се е произнесъл, макар да е бил сезиран от други лица.